

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ
ประชาชนในตำบลต้าเต้า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

FACTORS AFFECTING PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT PLAN PREPARATION :
PEOPLE IN TAB TAO SUBDISTRICT, THOENG DISTRICT,
CHIANG RAI PROVINCE

สุพรรณี นันทา และอรุณี อินเทพ

Supanee Nunta and Arunee Inthep

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Faculty of Political Science and Public Administration

E-mail: 668970205@crru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลต้าเต้า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลต้าเต้า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นการวางแผนการพัฒนาที่มีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้ เนื่องจากแผนการพัฒนาเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่ สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงและมุ่งไปสู่ สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณได้ศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมเป็นกรอบการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนตำบลต้าเต้า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จำนวนประชากรทั้งหมด 15,302 คนและได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 390 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Taro Yamane Yamane, T. (1973) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอย แบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในตำบลต้าเต้า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.28$, $SD = 0.74$) หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.56$, $SD = 0.82$) ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลต้าเต้า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณพบว่าปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยดึงดูด มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในตำบลต้าเต้า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

*Received August 8, 2025; Revised October 11, 2025; Accepted October 30, 2025

องค์ความรู้/ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำข้อมูลผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่เพื่อให้การดำเนินงานการจัดทำแผนมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ปัจจัยการมีส่วนร่วม , การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น , การบริหารภาครัฐระดับท้องถิ่น , องค์การบริหารส่วนตำบล , เชียงราย

Abstract

This study aimed to 1) examine the level of public participation in the preparation of local development plans of the Tab Tao Subdistrict Administrative Organization, Thoeng District, Chiang Rai Province; and 2) investigate the factors influencing such participation. Local development planning plays a vital role in guiding local administrative organizations toward desirable community outcomes. It serves as a strategic framework that directs developmental efforts, fosters adaptability to change, and promotes sustainable progress within the community. The study employed a quantitative research design, adopting the concept of public participation as its theoretical framework. The population comprised 15,302 residents of Tab Tao Subdistrict, from which a sample of 390 participants was drawn through simple random sampling, with the sample size determined using Yamane's formula (Yamane, 1973). Data were collected through a structured questionnaire and analyzed using percentages, means, standard deviations, and multiple regression analysis. The findings revealed that the overall level of public participation in local development planning was moderate ($\bar{x} = 3.28$, SD = 0.74). Among the four dimensions of participation, participation in receiving benefits obtained the highest mean score, indicating a high level of involvement ($\bar{x} = 3.56$, SD = 0.82). Results from multiple regression analysis further showed that supportive factors and pull factors had a significant positive influence on public participation in local development planning within the Tab Tao Subdistrict Administrative Organization. In conclusion, the study provides valuable insights for local administrative organizations. The findings can serve as a practical guideline for fostering and enhancing citizen engagement in the formulation of local development plans. Strengthening such participatory mechanisms will contribute to more effective planning processes that truly reflect and respond to the needs of local residents.

Keywords: Participation factors , local development planning , local government Administration , Subdistrict administrative organization , Chiang Rai

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลต๊อ อำเภอกะปง จังหวัดศรีสะเกษ เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีแหล่งวัฒนธรรมและประเพณีที่หลากหลายส่งผลให้เกิดความหลากหลายทางด้านภาษา การแต่งกาย อาหาร พิธีกรรม ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ซึ่งในหลายชุมชนยังคงอนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมและประเพณีไว้อย่างเหนียวแน่น และถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สู่คนรุ่นหลังไว้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งตำบลต๊อมีหมู่บ้านทั้งสิ้น 25 หมู่บ้าน จำนวนประชากรจำนวน 15,309 คน Office of Registration Administration Department of Provincial Administration (2024) ด้วยพื้นที่ที่กว้างมีภูเขาสลับซับซ้อนและพื้นที่ราบที่มีความอุดมสมบูรณ์มีลำน้ำไหลผ่าน จึงมีการเข้ามาอาศัยอยู่ของประชากรที่มีความหลากหลายทำให้เกิดเป็นชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าบริบทพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต๊อมีความหลากหลายในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะนำมาบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลต๊อนั้นโดยหลักการแล้วจะต้องมาจากปัญหาความต้องการ หรือความจำเป็นของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การมีส่วนร่วมในการทำประชาคม แต่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต๊อ ประชาชนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยมักจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้มากนัก เพราะในหมู่บ้านที่ประชาชนอาศัยอยู่จะมีผู้ใหญ่และผู้สูงอายุอาศัยอยู่ ซึ่งโดยพื้นฐานประชาชนในพื้นที่ที่มีวิถีชีวิตส่วนมากทำการเกษตรจะใช้เวลาไปกับตรังนี้มากกว่า ส่วนเด็กเยาวชน จะออกไปศึกษาต่อ หรือไปทำงานต่างอำเภอดังจังหวัด รวมถึงปัญหาเรื่องการสื่อสารเพราะมีความแตกต่างทางด้านภาษาทำให้สื่อสารให้เข้าใจตรงกันค่อนข้างยาก ซึ่งโดยส่วนมากจะเป็นทางผู้นำหมู่บ้านและประชาชนบางส่วนเท่านั้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงทำให้ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้ประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นลดน้อยลงโดยอาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลต๊อ อำเภอกะปง จังหวัดศรีสะเกษ โดยศึกษาจากประชาชนเพื่อนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการสร้างความมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลต๊อ โดยเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมและตอบสนองความต้องการในพื้นที่ได้มากขึ้นซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลต๊อ อย่างมีส่วนร่วมจะกลายเป็นจุดเริ่มต้นในการทำให้เกิดความเข้มแข็งให้กับชุมชน และสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่สามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้อย่างแท้จริงตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลต๊อ อำเภอกะปง จังหวัดศรีสะเกษ
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลต๊อ อำเภอกะปง จังหวัดศรีสะเกษ

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง“ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในตำบล ตำบล อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดบุรีรัมย์” ได้ทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีทั้งด้านบุคคล ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านการบริหารจัดการ และด้านทัศนคติ ซึ่งแต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์กันและส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการสื่อสาร การสร้างความเชื่อมั่น และการส่งเสริมศักยภาพของประชาชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งมีแนวคิดแนวคิด ทฤษฎีสนับสนุน ดังนี้ 1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่เป็นเหตุผลในการตัดสินใจของคนเพื่อจะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมเป็น 3 ปัจจัยใหญ่ คือ ปัจจัยดึงดูด ปัจจัยผลักดัน ปัจจัยสนับสนุน ซึ่ง ปัจจัยดึงดูด เป้าหมายการกระทำทุกอย่างจะต้องมีเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์อาจจะเป็นความเชื่อและอาจจะเป็นเงื่อนไขที่ตนเองหรือคนอื่นเป็นผู้กำหนดให้เป็นไปในแนวความปรารถนา ความเชื่อเป็นความคิดหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นเอง โดยปราศจากการอ้างอิงใดๆ ความเชื่อนี้จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เพราะคนส่วนมากจะเลือกทำตามความเชื่อพื้นฐานที่เขามีอยู่ดั้งเดิม ค่านิยมเป็นระบบหนึ่งของความเชื่อ การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้นๆ จะต้องสร้างเงื่อนไขในการดำรงชีวิต การที่จะทำหรือไม่ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีพื้นฐานมาจากการที่สังคมนั้นตัดสินแล้วว่าดีหรือไม่ดี ปัจจัยผลักดัน ความคาดหวัง เป็นความรู้สึกภายในตัวเราหรือที่เกิดขึ้นจากตัวบุคคล กลุ่ม และสังคมที่ได้คิดหรือหวังให้ตัวเราควรจะมี ความเชื่อ ความรู้สึก หรือแสดงการกระทำออกมาตามที่ต้องการ ข้อผูกพันเมื่อมีการรวมกลุ่มกิจกรรมพิเศษขึ้นในสังคมก็จะมีข้อผูกพันที่สมาชิกในกลุ่มจะต้องทำตามสัญญาหรือข้อผูกพันตามที่กลุ่มได้ตั้งขึ้น เมื่อมีการรวมกลุ่มกิจกรรมพิเศษขึ้นในสังคม ก็จะมีข้อผูกพันที่สมาชิกในกลุ่มต้องทำตามสัญญาหรือข้อผูกพันตามที่กลุ่มได้ตั้งขึ้น การบังคับเป็นความรู้สึกของคนที่จะต้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่มีทางเลือกอาจถูกบังคับโดยกฎหมายหรือกฎหมายก็ได้ การบังคับนี้จะรุนแรงกว่าการสมัครใจทำเอง ปัจจัยสนับสนุน โอกาสสถานการณ์ที่สามารถจะเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามโอกาสที่ตนมีอยู่ แต่บางคนก็ไม่มีโอกาสจะเลือกกระทำได้ เพราะสถานการณ์ไม่เอื้ออำนวย ความสามารถการที่คนยอมรับว่า ตนเองมีขีดความสามารถเพียงพอที่จะสามารถกระทำสิ่งที่ตนต้องการให้สำเร็จลุล่วงไปได้ การสนับสนุนเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือหรือต่อต้านซึ่งเกิดจากตัวบุคคลหรือกลุ่มให้การสนับสนุนด้านความคิดเห็น หรือเป็นแรงกระตุ้นให้คนกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไป เนื่องจากเขารู้สึกว่ามีผู้สนับสนุนให้เขาทำ Reeder, W. R. (1973) 1.2 การจัดทำแผนกระบวนการในการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการว่าจะทำอย่างไรให้บรรลุ วัตถุประสงค์นั้น หากจะกล่าวในแง่ของสถานการณ์ การวางแผนเป็นกระบวนการในการเผชิญกับความไม่แน่นอนโดยการกำหนดการกระทำขึ้นล่วงหน้าเพื่อให้ได้ผลตามที่กำหนดไว้ การวางแผน จะเกี่ยวข้องกัน 2 อย่างคือ จุดหมายปลายทางกับวิธีการ จุดหมายปลายทางก็คือจะทำอะไร วิธีการก็คือจะทำอย่างไร Sanear, T. (2006) 1.3 การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของบุคคลในขั้นตอนการตัดสินใจมีความสำคัญมาก เนื่องจากมีผลต่อการดำเนินงาน และจากการดำเนินงานก็มีผลกระทบต่อผลประโยชน์และการประเมินผล ขณะเดียวกันการตัดสินใจมีผลโดยตรงต่อการรับผลประโยชน์และการประเมินผลด้วย Cohen & Uphoff (1980)

2. ท้องถิ่นตำบลตำบล ตำบล อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีบริบทดังนี้

ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ภูเขาสลับที่ราบเชิงเขา โดยมีภูมิลักษณ์ค่อนข้างหนาวเย็นเกือบตลอดปี และมีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติเหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม เช่น การปลูกพืชไร่ พืชสวน และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์สะท้อนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของพื้นที่ Tap Tao Subdistrict Administrative Organization (2024).

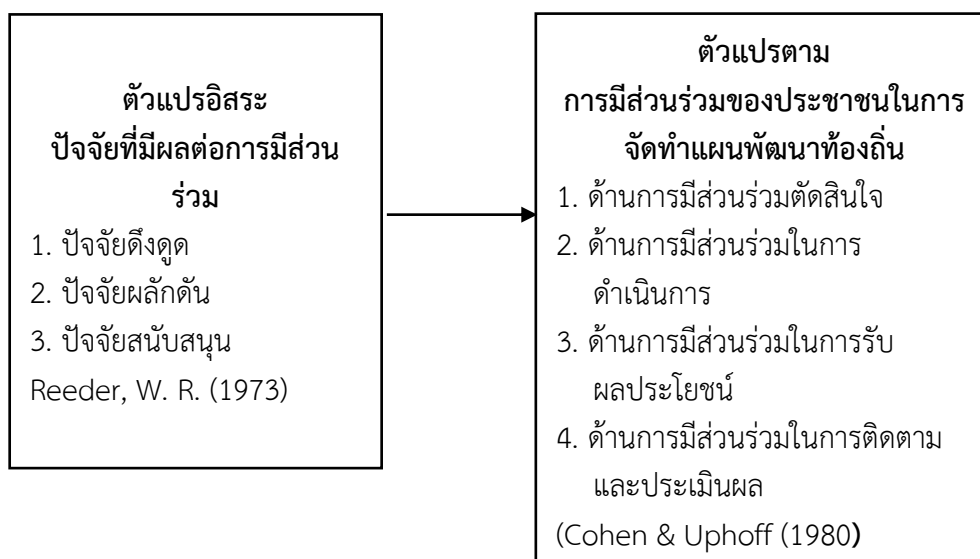
3. ประชาชนในตำบลตำบล อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ประชาชนในตำบลตำบลประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การปลูกพืชไร่ พืชสวน และเลี้ยงสัตว์ บริบทพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตำบลมีความหลากหลายในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะนำมาบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตำบลนั้นโดยหลักการแล้วจะต้องมาจากปัญหาความต้องการ หรือความจำเป็นของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การมีส่วนร่วมในการทำประชาคม แต่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตำบล ประชาชนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยมักจะไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้มากนัก เพราะในหมู่บ้านที่ประชาชนอาศัยอยู่จะมีวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุอาศัยอยู่ ซึ่งโดยพื้นฐานประชาชนในพื้นที่ที่มีวิถีชีวิตส่วนมากทำการเกษตรจะใช้เวลาไปกับตรังนี้มากกว่า ส่วนเด็กเยาวชน จะออกไปศึกษาต่อ หรือไปทำงานต่างอำเภอต่างจังหวัด รวมถึงปัญหาเรื่องการสื่อสารเพราะมีความแตกต่างทางด้านภาษาทำให้สื่อสารให้เข้าใจตรงกันค่อนข้างยาก ซึ่งโดยส่วนมากจะเป็นทางผู้นำหมู่บ้านและประชาชนบางส่วนเท่านั้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงทำให้ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้ประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นลดน้อยลงโดยอาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้ Department of Local Administration Chiang Rai Province (2024).

ช่องว่างองค์ความรู้

จากการทบทวนงานวิจัยและแนวคิดทางทฤษฎีที่ผ่านมา พบว่า การศึกษาว่าด้วย “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น” ส่วนใหญ่มุ่งเน้นเพียงการสำรวจ ระดับของการมีส่วนร่วม หรือรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยยังไม่ให้ความสำคัญกับการ วิเคราะห์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะปัจจัยเชิงพฤติกรรมและแรงจูงใจภายใน เช่น “ปัจจัยดึงดูด” และ “ปัจจัยสนับสนุน” ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมของประชาชนในระดับพื้นที่ นอกจากนี้ งานศึกษาที่ผ่านมาในบริบทของ ภาคเหนือ โดยเฉพาะพื้นที่ชนบทในจังหวัดเชียงราย ยังมีจำนวนน้อยมาก และมักไม่แยกวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งอาจส่งผลต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมแตกต่างจากพื้นที่อื่นของประเทศ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว โดยการวิเคราะห์เชิงลึกถึงอิทธิพลของปัจจัยดึงดูด-ผลักดัน-สนับสนุน ตามกรอบแนวคิดของ Reeder, W. R. (1973) และเชื่อมโยงกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff (1980) เพื่ออธิบายกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ชนบทภาคเหนืออย่างเป็นระบบ

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้ตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของพื้นที่อย่างแท้จริง โดยการมีส่วนร่วมดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แต่ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและความพร้อมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดย Reeder, W. R. (1973) ได้แบ่งปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยดึงดูด ปัจจัยผลักดัน และปัจจัยสนับสนุน ขณะที่ Cohen & Uphoff (1980) ชี้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถวัดได้จากการมีส่วนร่วมใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล จากพื้นฐานความรู้ดังกล่าว งานวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำบล อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) พื้นที่วิจัย คือ ตำบลบึงเต้า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดเชียงราย ประชากร คือ ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลบึงเต้า จำนวน 15,302 คน จากทั้งหมด 25 หมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในตำบลบึงเต้า จำนวน 390 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane (1973) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งสัดส่วน (Proportionate Stratified Random Sampling) ให้แต่ละหมู่บ้านได้รับการสุ่มตามสัดส่วนของจำนวนประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยในพื้นที่)
- 2) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (20 ข้อ) ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการติดตามประเมินผล
- 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม (9 ข้อ) ประกอบด้วย ปัจจัยดึงดูด ปัจจัยผลักดัน และปัจจัยสนับสนุน
- 4) ข้อเสนอแนะ

แบบสอบถามสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่า 0.936 สำหรับแบบสอบถามด้านการมีส่วนร่วม และ 0.912 สำหรับแบบสอบถามด้านปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยผู้วิจัย ระหว่างเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2568 โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีตอบแบบสอบถามแก่ผู้ตอบก่อนเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequency: f) และ ค่าร้อยละ (Percentage: %) เพื่อนำเสนอข้อมูลประชากรตามลักษณะทั่วไป เช่น อายุ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่

2. การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic: $\bar{x}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่อตรวจสอบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัจจัยดึงดูด (X1) ปัจจัยผลักดัน (X2) ปัจจัยสนับสนุน (X3)

3. การทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตัวแปรตาม: การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (Y)

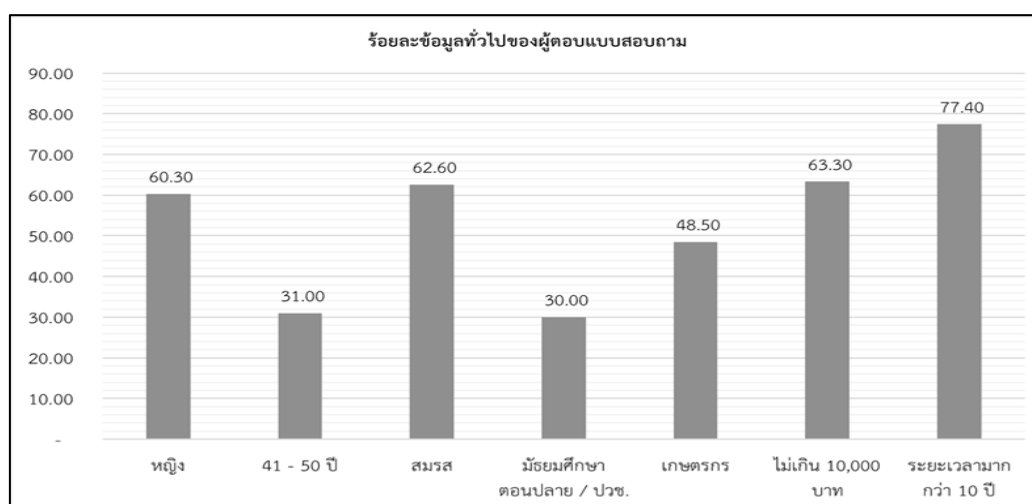
สมการถดถอย: $Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + e$ โดย a = ค่าคงที่, b_1, b_2, b_3 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย, e = ค่าความคลาดเคลื่อน

ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงปริมาณด้วย Pearson Product Moment Correlation Coefficient

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในตำบลตำบลเตาอำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่ากลุ่มตัวอย่างของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 235 คน ขณะที่เพศชายมีจำนวน 155 คน นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างของประชาชนส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วง 41 - 50 ปี จำนวน 121 คน รองลงมาอยู่ในช่วง 21 - 30 ปี จำนวน 100 คน และด้านสถานภาพส่วนใหญ่ สถานภาพสมรส จำนวน 244 คน รองลงมา สถานภาพโสด จำนวน 118 คน ในส่วนการสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. เป็นส่วนมาก จำนวน 117 คน ในขณะที่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 76 คน ในด้านอาชีพส่วนมาก อาชีพเกษตรกร จำนวน 189 คน รองลงมา รับจ้างทั่วไป จำนวน 100 คน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท เป็นส่วนใหญ่ จำนวน 247 คน รองลงมา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 64 คน ในส่วนระยะเวลาที่อยู่อาศัยในตำบลตำบลเตา ส่วนมากอาศัยระยะเวลามากกว่า 10 ปี จำนวน 302 คน และรองลงมาระยะเวลา 5 - 10 ปี จำนวน 62 คน ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนและพัฒนาพื้นที่ตำบลตำบลเตา อำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย ในอนาคต

แผนภูมิที่ 1 แสดงร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในตำบลต๊ับเต่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดเชียงราย

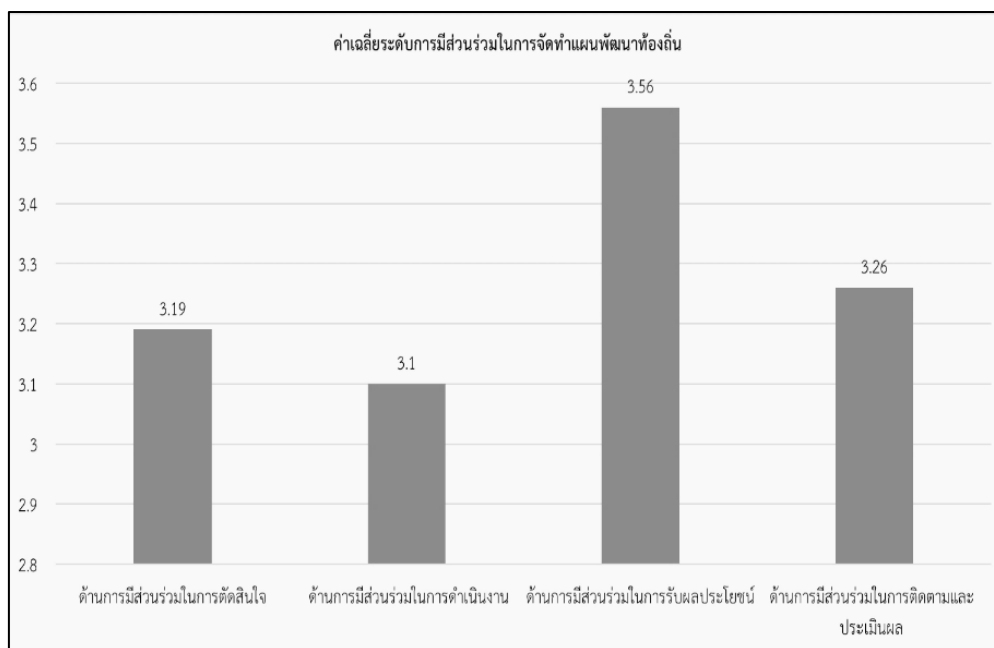
ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในตำบลต๊ับเต่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดเชียงราย มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.28$, $SD = 0.74$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.56$, $SD = 0.82$) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.19$, $SD = 0.83$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านเข้าร่วมประชาคมท้องถิ่น ที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้น เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นประจำ

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.10$, $SD = 0.85$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านได้มีส่วนร่วมจัดเตรียมข้อมูลเบื้องต้นเพื่อประกอบ การวิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดแนวทาง เพื่อยกร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.56$, $SD = 0.82$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านได้รับประโยชน์ในโครงการ/กิจกรรมด้านสาธารณูปโภค ถนน ไฟฟ้า ประปา

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.26$, $SD = 0.87$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการประเมินความคุ้มค่าของแผนพัฒนาท้องถิ่นจากงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน

แผนภูมิที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำบลเตา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดขอนแก่น

การศึกษาวเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำบลเตา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดขอนแก่น โดยแบ่งปัจจัยออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยเชิงจิตวิทยา ปัจจัยเชิงสังคม และปัจจัยเชิงเศรษฐกิจ ใช้ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) เพื่อวัดความสัมพันธ์กับ 4 ด้านของการมีส่วนร่วม

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่าง 0.551–0.747 ทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

ความสัมพันธ์ไม่เกิน 0.80 ทำให้ไม่มีปัญหาความสัมพันธ์เชิงพหุระหว่างปัจจัย (Multicollinearity)

สามารถนำตัวแปรอิสระทั้งหมดไปใช้วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ตัวแบบใช้ Stepwise Multiple Regression เพื่อหาแบบที่เหมาะสมที่สุด โดยผลสรุปมีดังนี้

1. ความเหมาะสมของโมเดล (Model Fit)

ค่า $F = 297.353$, $p < 0.001$ แสดงว่าโมเดลรวมมีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่า $R^2 = 0.606$, Adjusted $R^2 = 0.604$ ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมได้ 60.6%

Durbin-Watson = 1.304 แสดงว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์เชิงลำดับ (Autocorrelation)

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ปัจจัยอันดับต้น (X3): $B = 0.514$, Beta = 0.602, $t = 15.734$, $p < 0.01$

ปัจจัยดึงดูด (X1): $B = 0.234$, $Beta = 0.263$, $t = 6.879$, $p < 0.01$

ปัจจัยผลักดัน: ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงถูกตัดออกจากโมเดล

3. สรุปสมการถดถอย

สมการมาตรฐาน: $Y = 0.691 + 0.514X3 + 0.234X1$

Y = การมีส่วนร่วม

$X3$ = ปัจจัยสนับสนุน

$X1$ = ปัจจัยดึงดูด

สมการ Beta (Standardized): $Z = 0.602X3 + 0.263X1$

แสดงให้เห็นว่าปัจจัยสนับสนุนมีอิทธิพลมากกว่าปัจจัยดึงดูด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำบล อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ที่ได้จากเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำบล อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำบล อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.28$, $SD = 0.74$) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Somchintana, K. (2017) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลบ้านบุ่งการแผนชุมชนสู่แผนพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของชาวชุมชนต่อกลยุทธ์สร้างการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลตำบลบ้านบุ่งการแผนชุมชนสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนใน อบต. ตำบลบ้านบุ่งการแผนชุมชนสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น และ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนใน อบต. ตำบลบ้านบุ่งการแผนชุมชน ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคลของชาวชุมชน และกลยุทธ์สร้างการมีส่วนร่วมของ อบต. ตำบลบ้านบุ่งการแผนชุมชนที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ชาวชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลบ้านบุ่งการแผนชุมชนสู่แผนพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน 21 อบต. โดยรวบรวมข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 600 ตัวอย่าง ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 512 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 85.33 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบปกติ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ชาวชุมชนเห็นว่า อบต. สร้างการมีส่วนร่วมแก่ชาวชุมชน ระดับปานกลาง โดยชาวชุมชนมีส่วนร่วมประชุมหมู่บ้านมากที่สุด ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig < 0.05$) ได้แก่ อาชีพ รายได้ของชาวชุมชน อบต. ใช้กลยุทธ์จัดกิจกรรมหรือโครงการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และ อบต. สื่อสารให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชาวชุมชนอย่างชัดเจน ซึ่งมีผลทางบวกแก่การมีส่วนร่วมของชาวชุมชน แต่การให้อิสระแก่ชาวชุมชนดำเนินกิจกรรมหรือโครงการกันเองกลับมีผลให้ชาวชุมชนมีส่วนร่วมลดลง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chakraphong, N. (2014) เรื่อง ความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบล:กรณีศึกษาเปรียบเทียบองค์การบริหารส่วนตำบลช่องกับองค์การบริหารส่วนตำบลปลักหนูที่พบว่าประชาชนให้ความไว้วางใจต่อองค์การบริหารส่วนตำบลช่องจังหวัดตรัง ซึ่งได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่โดดเด่นและได้รับรางวัลจากคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น (กกถ.) ประจำปีพ.ศ. 2554 ในระดับปานกลาง โดยชาวชุมชนพึงพอใจต่อการดำเนินงานของอบต. และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในระดับปานกลาง

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในตำบลเตา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดขอนแก่น ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณพบว่าปัจจัยสนับสนุนมีค่า B เท่ากับ .514 ซึ่งหมายความว่าทุกการเพิ่มขึ้นของคะแนนปัจจัยสนับสนุน 1 หน่วย จะทำให้คะแนนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพิ่มขึ้น .186 หน่วย ค่า Beta เท่ากับ .602 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยนี้มีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ค่า t เท่ากับ 15.734 และค่า Sig. เท่ากับ .000 หมายความว่าค่าสัมประสิทธิ์นี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ ซึ่งแสดงถึงความน่าเชื่อถือของผลการทดสอบ

สำหรับปัจจัยดึงดูด มีค่า B เท่ากับ .234 ซึ่งหมายความว่าทุกการเพิ่มขึ้นของคะแนน ปัจจัยดึงดูด 1 หน่วย จะทำให้คะแนนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพิ่มขึ้น .234 หน่วย ค่า Beta เท่ากับ .263 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยนี้มีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แต่มีผลน้อยกว่าปัจจัยสนับสนุน ค่า t เท่ากับ 6.879 และค่า Sig. เท่ากับ .000 หมายความว่าค่าสัมประสิทธิ์นี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ ซึ่งแสดงถึงความน่าเชื่อถือของผลการทดสอบ

ค่าสัมประสิทธิ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) บ่งชี้ว่าปัจจัยทั้งสองนี้มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ นั่นหมายความว่า ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยดึงดูด มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในตำบลเตา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดขอนแก่น

เนื่องจากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแสดงให้เห็นว่าปัจจัยมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยพบว่า ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยดึงดูด มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ปัจจัยสนับสนุนส่งผลมากที่สุด (Beta = .602) รองลงมาคือปัจจัยดึงดูด (Beta = .263) ทุกปัจจัยมีค่า Sig. ที่ต่ำกว่า .05 แสดงถึงความน่าเชื่อถือทางสถิติของผลการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยดึงดูดสามารถเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมในจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวมถึงการให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และการสนับสนุนจากผู้นำในชุมชนหรือหมู่บ้านให้เข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ และนอกจากนี้ยังมีปัจจัยดึงดูดที่ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เช่น ประชาชนมีเป้าหมายที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองให้ดีขึ้น ประชาชนมีความเชื่อว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจะสามารถพัฒนาความเป็นอยู่ ปัจจัยเหล่านี้ช่วยส่งเสริมหรือกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thipawan, P. & Wilasinee, J. (2023) ได้ศึกษาปัจจัยทางสังคมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบ่อ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล จังหวัดสตูล นโยบายและแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบ่อ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล จังหวัดสตูล ที่สอดคล้องกับนโยบายในระดับต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน และชุมชนเป็นฐานสำคัญ ในการสร้างและพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 2) ปัจจัยทางสังคมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 3) เปรียบเทียบการจัดทำ

แผนพัฒนาท้องถิ่น โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบ่อ การวิจัยนี้มาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 382 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยทางสังคมส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพในชุมชนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน และ 4) ปัจจัยทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย แนวทางในการบริหารและการพัฒนาท้องถิ่น และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบ่อให้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนต้นแบบ สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ความสอดคล้องกับแนวคิดของดับเบิลยู. ริดเดอร์ Reeder, W. R. (1973) ได้แบ่งปัจจัยที่เป็นเหตุผลในการตัดสินใจของคน เพื่อจะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมเป็น 3 ปัจจัยใหญ่ๆ คือ 1. ปัจจัยดึงดูด (Pull factors) ได้แก่ เป้าหมาย (goal) การกระทำทุกอย่างจะต้องมีเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์อาจจะ เป็นความเชื่อความรู้สึก แลงการณ์ของทางราชการ และอาจจะเป็นเงื่อนไขที่ตนเองหรือคนอื่นเป็นผู้ กำหนดให้เป็นไปในแนวความปรารถนา ความเชื่อ (belict) เป็นความคิดหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นเอง โดยปราศจากการอ้างอิงใด ๆ ความเชื่อนี้จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เพราะคนส่วนมากจะเลือกทำตามความ เชื่อพื้นฐานที่เขามีอยู่ดั้งเดิม ค่านิยม (value) เป็นระบบหนึ่งของความเชื่อ การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้น ๆ จะต้องสร้างเงื่อนไขในการดำรงชีวิต การที่จะทำหรือไม่ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีพื้นฐานมาจากการที่สังคมนั้นตัดสินใจ แล้วว่าดี หรือเลว ความเคยชินและขนบธรรมเนียมประเพณี (habit and customs) เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้น มาจากความรับผิดชอบภายในกลุ่ม ซึ่งคนในสังคมจะยอมรับด้วยความเต็มใจเป็นแบบอย่างที่มีแบบรูปและมีเหตุผล ซึ่งการกระทำที่แสดงออกมาเช่นนี้เป็นเพราะความเคยชินและเป็นประเพณีดั้งเดิมยึดถือมานาน 2. ปัจจัย ผลักดัน (push factors) ได้แก่ ความคาดหวัง (expectations) เป็นความรู้สึกภายในตัวเราหรือที่เกิดขึ้นจาก ตัวบุคคล กลุ่ม และสังคม ที่ได้คิดหรือหวังให้ตัวเราควรจะมี ความเชื่อ ความรู้สึก หรือแสดงการกระทำออกมา ตามที่ต้องการ ข้อผูกพัน (commitments) เมื่อมีการรวมกลุ่มกิจกรรมพิเศษขึ้นในสังคมก็จะมีข้อผูกพันที่ สมาชิกในกลุ่มจะต้องทำตามสัญญาหรือข้อผูกพันตามที่กลุ่มได้ตั้งขึ้น เมื่อมีการรวมกลุ่มกิจกรรมพิเศษขึ้นใน สังคม ก็จะมีข้อผูกพันที่สมาชิกในกลุ่มต้องทำตามสัญญาหรือข้อผูกพันตามที่กลุ่มได้ตั้งขึ้น การบังคับ (force) เป็นความรู้สึกของคนที่จะต้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่มีทางเลือกอาจถูกบังคับโดยกฎหมายหรือกฎหมายก็ได้ การ บังคับนี้จะรุนแรงกว่าการสมัครใจทำเอง ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ โอกาส (opportunity) สถานการณ์ที่สามารถ จะเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามโอกาสที่ตนมีอยู่ แต่บางคนก็ไม่มีโอกาสจะเลือกกระทำได้ เพราะสถานการณ์ไม่ เอื้ออำนวย ความสามารถ (ability) การที่ตนยอมรับว่า ตนเองมีขีดความสามารถเพียงใดที่จะสามารถกระทำ สิ่งที่ต้องการให้สำเร็จลุล่วงไปได้ การสนับสนุน (Support) เป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือ หรือต่อต้านซึ่ง เกิดจากตัวบุคคลหรือกลุ่มให้การสนับสนุนด้านความคิดเห็น หรือเป็นแรงกระตุ้นให้คนกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไป เนื่องจากเขารู้สึกว่ามีผู้สนับสนุนให้เขาทำ

ในบริบทของชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดจากการรวมกันของแรงจูงใจภายใน (ปัจจัยดึงดูด) และแรงสนับสนุนภายนอก (ปัจจัยสนับสนุน) แรงสนับสนุนภายนอกช่วยสร้างความมั่นใจและลดอุปสรรคใน การเข้าร่วม ส่วนแรงจูงใจภายในกระตุ้นความเต็มใจและความมุ่งมั่นในการมีส่วนร่วม ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับ กรอบแนวคิดของ Reeder, W. R. (1973) ที่ชี้ว่าการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมขึ้นอยู่กับปัจจัยดึงดูด ปัจจัย

ผลักดัน และปัจจัยสนับสนุน โดยในบริบทชุมชน ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยดึงดูดมีบทบาทสำคัญที่สุดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

สรุปองค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลตำบลเตาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.28$, $SD = 0.74$) โดยมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมดังนี้:

1. ปัจจัยสนับสนุน (Supportive Factors) มีอิทธิพลสูงสุด ($Beta = .602$) เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจน การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน
2. ปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) มีอิทธิพลรองลงมา ($Beta = .263$) เช่น ความเชื่อว่าการมีส่วนร่วมสามารถพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชน ความภาคภูมิใจในการพัฒนาท้องถิ่น และการมองเห็นเป้าหมายร่วมของชุมชน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเพิ่มขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพหากมีการเสริมสร้างปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยดึงดูดอย่างสมดุลโดยเฉพาะการสื่อสารที่เปิดกว้างและการมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง

นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากการวิจัย

พัฒนาเป็นแนวคิดเชิงนวัตกรรมชื่อว่า “โมเดล 2 ป. สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น” (Two-P Model for creates participation in the preparation of local development plans.)

สรุปองค์ความรู้เชิงปฏิบัติ

งานวิจัยนี้สร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาท้องถิ่น และสามารถต่อยอดเป็นแนวทางหรือนวัตกรรมการบริหารจัดการเชิงชุมชนที่เน้นการผสมผสานระหว่าง การสนับสนุนจากภาครัฐกับแรงจูงใจจากภายในชุมชน เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน.

ตารางที่ 1 แสดงพัฒนาเป็นแนวคิดเชิงนวัตกรรมชื่อว่า “โมเดล 2 ป. สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น”

องค์ประกอบ	รายละเอียด	ผลลัพธ์ที่คาดหวัง
ป.1 ปัจจัยสนับสนุน (Promotion)	การสร้างระบบสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น การสื่อสารข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ การจัดเวทีประชาคมท้องถิ่น และการส่งเสริมความรู้ในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น	ประชาชนได้รับข้อมูลแผนพัฒนาท้องถิ่นครบถ้วนและเข้าใจบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
ป.2 ปัจจัยดึงดูด (Pull)	การสร้างแรงจูงใจ เช่น การยกย่องผู้มีส่วนร่วมดีเด่น และการสร้างเป้าหมายร่วมของชุมชน	ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของแผนพัฒนาและมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องเนื่องในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตำบลต่าอยู่ในระดับปานกลาง และได้รับอิทธิพลจากปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยดึงดูด ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรเพิ่มกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจและกระตุ้นการมีส่วนร่วมมากขึ้น
2. ควรจัดให้มีเวทีประชาคมในระดับหมู่บ้านเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะทางพัฒนาในพื้นที่ของตนเอง
3. ผู้นำชุมชนควรเป็นตัวกลางในการประสานและส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อสร้างความร่วมมือและความเชื่อมั่นระหว่างภาครัฐกับประชาชน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย / ข้อเสนอแนะสำหรับการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับตำบล เพื่อให้การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง
2. ควรจัดทำ “คู่มือแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน” เพื่อใช้เป็นต้นแบบให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียง
3. ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาโครงการอบรมผู้นำท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น ปัจจัยทางวัฒนธรรม ความไว้วางใจต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือความโปร่งใสในการบริหาร
2. ควรขยายพื้นที่ศึกษาให้ครอบคลุมหลายตำบลหรือหลายจังหวัด เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของบริบททางสังคมและการบริหารท้องถิ่น
3. ควรใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับทัศนคติและแรงจูงใจของประชาชนในการเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

References

- Chakraphong, N. (2014). *Citizens' trust in subdistrict administrative organizations: A comparative case study of Chong Subdistrict Administrative Organization and Plak Subdistrict Administrative Organization* [Master's thesis, Chulalongkorn University].
<https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/51780/>
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Rural development participation: Concept and measure for project design, implementation, and evaluation*. New York: Cornell University Press.
- Department of Local Administration, Chiang Rai Province. (2024). *The way of life of the people in Tap Tao Subdistrict*. Unpublished report.

Office of Registration Administration, Department of Provincial Administration. (2024).

Population of Tap Tao Subdistrict.

<https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage>

Reeder, W. R. (1973). *Factors that influence human decision-making.*

<https://libdcms.nida.ac.th/thesis0/2539/b33005/b33005c2.pdf>

Sanear, T. (2006). *Principles of management.* Bangkok: Thammasat University Press.

Somchintana, K. (2017). *Factors affecting community participation in subdistrict administrative organizations: A model for integrating community plans into local development plans in Nakhon Si Thammarat Province* [Master's thesis, Silpakorn University].

<https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/66119>

Tap Tao Subdistrict Administrative Organization. (2024). *General context of Tap Tao Subdistrict.* Unpublished internal report.

Thipawan, P., & Wilasinee, J. (2023). *A study of social factors in the preparation of local development plans: Case study of Ban Bo Subdistrict Administrative Organization, Mueang Samut Sakhon District, Samut Sakhon Province.*

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/ISSC/article/view/254701>

Yamane, T. (1973). *Sample size determination using the Yamane formula.*

https://sc2.kku.ac.th/stat/statweb/images/Eventpic/60/Seminar/01_9_Yamane.pdf